

SCHAKEL-KONTAKT

UITGAVE VAN DE NEDERLANDSE KERK IN DUITSLAND

www.nederlandse-kerk.de

51e JAARGANG

NR. 04

2025

WELKOM 2

CONTACT 2

MEDITATIE 3
Sehnsucht

UIT DE KKR-VERGADERING 4

EBBINKSCHE LUSTIGE UND
ERNSTHAFTE KUDDELMUDDLES 5
Überlegung

UIT HET LIEDBOEK 6
Dank God voor Willibrord!

VAN DE PENNINGMEESTER 9

● REGIO NOORD-OOST 11

● REGIO WEST 13

● REGIO ZUID 15

Perspectief

Beste lezers,

Het is u vast direct opgevallen: deze Schakel ziet er anders uit dan u gewend bent. Wat minder strak, wat meer houtje-touwtje qua opmaak... En het blad komt ook niet op papier. Helaas ging het niet anders, door omstandigheden waren we deze keer gedwongen zelf onze creativiteit de vrije loop te laten. En de omstandigheden deden zich dusdanig laat in het Schakel-proces voor, dat drukken tot onacceptabele vertraging had geleid. Daarom moesten van het vertrouwde 'Imprimatur' ('het worde gedrukt', in herinnering aan ds. Kees den Hertog, die het ooit bedacht) als eindstation van het maakproces afzien en hebben we als redactie deze keer voor een volledig digitaal Schakel-Kontakt gekozen. Daardoor konden we helaas niet alle kopij plaatsen en is er eenmalig geen kinderpagina. Desondanks hopen we door deze oplossing u als lezer toch zo goed en snel mogelijk te voorzien van alle kerkelijke informatie voor dit kwartaal.

Het volgende nummer krijgt u weer gewoon in de vertrouwde opmaak in de brievenbus – beloofd!

Deze Schakel hebben we als thema 'Perspectief' meegegeven, passend bij alle toekomstplannen en -scenario's die momenteel binnen de NKiD aan de orde zijn. Ds. Jan Adriaanse schreef een mooie meditatie over 'Sehnsucht', het verlangen naar thuis komen en thuis zijn, wat mede tot uiting kan komen in kerkdiensten in de moedertaal. Het moderamen en de penningmeester praten ons bij over de financiële en bestuurlijke situatie van de kerk. En in de kernbijdragen leest u over de initiatieven die ontplooid worden om kerk te kunnen blijven in uitdagende omstandigheden. Van Willemina Ebbink ontvingen we nog een mooie bijpassende 'Kuddelmuddel'. En ds. Klaas Touwen richt onze blik op de heiligenliederen in het Liedboek, meer specifiek op de heilige Willibrord.

Wat is het door hem geciteerde lied gewijd aan deze heilige ook voor de situatie van onze kerk nog actueel:

*Wij blijven op u hopen,
uw toekomst, uw advent.
Breek onze kerken open
zodat men u herkent
ter wille van uw woord,
uw naam die wij belijden
als in de eerste tijden,
de dag van Willibrord.*

Als dat geen perspectief is...

Ik wens u als altijd veel leesplezier toe, graag tot de Schakel! Hartelijke groet namens de redactie,

Marjolein Kranse

Kopij voor Schakel-Kontakt
2026-01 inleveren
uiterlijk 17-10-2025
schakel-kontakt@
nederlandse-kerk.de

www.nederlandse-kerk.de

**NEDERLANDSE KERK
IN DUITSLAND NKiD**

ALGEMENE KERKENRAAD

Voorzitter: Rob Maris, Peter-Schlack-Straße 17, 52372 Kreuzau
Tel.: 02422 1842600, E-mail: voorzitter@nederlandse-kerk.de

Assessor: Ds. Klaas Touwen
Zwaluwlaan 16, 6713 BE Ede, Tel.: +31 6 429 569 12
E-mail: touwen@nederlandse-kerk.de

Scriba: Jeanine Daller, Tel.: 0152 523 434 54
E-mail: scriba@nederlandse-kerk.de

Voorzitter Verein en CvK: Rob Maris
Peter-Schlack-Straße 17, 52372 Kreuzau
Tel.: 02422 1842600, E-mail: cvkvoorzitter@nederlandse-kerk.de

1^e Penningmeester: 1e Penningmeester: Hendrik Schreuder
Döringstr. 5, 10245 Berlin, E-mail: penningmeester@nederlandse-kerk.de

2e Penningmeester: Barend Bosschieter
E-mail: secretarisCvK@nederlandse-kerk.de

BANKREKENING

Bank für Kirche und Diakonie Duisburg
BIC: GENODED 1 DKD, IBAN: DE65 3506 0190 1012 0200 11
t.n.v. Nederlandse Kerk in Duitsland

KERKELIJK BUREAU

Annie Wagenaar, Lienen 1, 26931 Elsfléth
Tel.: 04404 960296, E-mail: bureau@nederlandse-kerk.de

COLOFON

Schakel-Kontakt · 51^e jaargang · nr. 04 · 2025
Uitgever: Kerkenraad van de Nederlandse Kerk in Duitsland
Redactie: Marjolein Kranse, Jan Adriaanse (v.i.S.d.P.)
Uitgeverij: DIGNUS.DE Medien · www.dignus.de
uitgave € 5,00 · abonnement € 20,00 / jaar

SEHNSUCHT

*Mijn ziel dorst naar God,
naar de levende God,
wanneer mag ik nader komen
en voor God verschijnen?*

~ Psalm 42: 3

Na een aantal weken vakantie ben ik weer begonnen met mijn werk. Het is fijn om de gewone dingen weer op te pakken na een periode van rust waarin de agenda en de klok nauwelijks een rol spelen. Het voordeel van de vakantie is voor mij dat er gelegenheid en tijd is voor dingen waar je anders niet aan toe komt. Rustig zitten, lezen, ontspannen en luisteren naar muziek hoort daar zeker bij.

Ik ben al langer een groot liefhebber van de muziek van de Schotse band Runrig. Ik raakte opnieuw onder de indruk van de song 'Going Home'. Een schitterend lied vanuit de Schotse hooglanden over thuiskomen en het intense gevoel van thuis zijn.

Niet alleen de Schotse hooglanden kunnen dat gevoel van 'Sehnsucht' oproepen.

Het kan voor ieder van ons herkenbaar zijn: Het verlangen om thuis te komen, misschien niet noodzakelijk verbonden aan een bepaalde plek, maar wel je eigen vertrouwde omgeving waarin je je thuis voelt, een gevoel wat je nergens anders hebt. Waar je vertrouwen, veiligheid en liefde vindt. Waar geen nachtmerries zijn en waar je nooit het gevoel hebt de grond onder je voeten te verliezen.

Een verlangen naar heelheid. Het is een verlangen wat ook de dichter van Psalm 42 onder woorden brengt. Verlangen naar God, dorsten naar Hem. En dát verlangen kan alleen door God zelf vervuld worden.

In de afgelopen tijd heb ik een boek gelezen met verzamelde teksten van een van mijn, helaas vroeg overleden, voorgangers in Denekamp. Het boek draagt de mooie titel: 'Hunkeren naar het paradijs'. Ook daarin gaat het om verlangen, midden in de gebrokenheid van het bestaan. Verlangen om te zijn waar je ten diepste wezen wilt. Ik denk dat dit verlangen wezenlijk is voor ons leven. Hopen, verlangen en hunkeren. Een stip op de horizon, iets om naar uit te zien. Dat geeft ons leven een 'drive'. Verlangen om werkelijk thuis te komen...

Ds. Jan Adriaanse

Runrig
Going Home

UIT DE KKR-VERGADERING VAN 31 MEI JL.

opwarmen (geestelijk)

Zoals gewoonlijk was de aankomst in het Bonifatiushaus in Fulda vrijdag in de loop van de middag. Eigenlijk zou er na het eten gezongen gaan worden in het kader van een wandeling door de stad, en wel in de Dom van Fulda. Helaas was het niet mogelijk om na de officiële sluiting vroeg in de avond toestemming te krijgen, er nog in te kunnen. Maar op het prachtige terras met uitzicht op de tuin hebben we van de nood (?) een deugd gemaakt en hebben we alle met liedboek in de hand liederen uitgezocht en a capella gezongen. Bij dat zingen bleek eens te meer de expertise van ds. Touwen op het gebied van kerkliederen. Enkele voorgestelde liederen zijn door hem kundig van commentaar voorzien en meerdere interessante vragen uit de ronde werden net zo kundig beantwoord. Tegen het eind hadden we ons gerealiseerd dat we een andere groep, die op de buitenomloop van hun vergaderruimte verwijlden, getrakteerd hadden op Nederlandstalige liederen...

opwarmen (lichamelijk)

Kort na het zingen begaven we ons (de eerste keer sinds we hier vergaderen) te voet naar de mooiste Biergarten van Fulda, aan de overkant van het park waar de gelijknamige rivier doorheen stroomt. Daar hebben we natuurlijk niet gezongen, maar we voelden ons erna evenzogoed door bier, koffie en de ontspannen atmosfeer gesterkt voor de dag erop!

ter vergadering

Het was verheugend om vast te kunnen stellen dat de vergadering duidelijk beter bezocht werd dan vorig jaar. Een groter aantal kernen was vertegenwoordigd, ofschoon de KKR vorig jaar officieel de opheffing van de kernen Frankfurt en Zehna bezegelde. Dit jaar was het de beurt aan Keulen. De gedelegeerde van Keulen heeft ter plekke een en ander uitgebreid toegelicht. De laatste dienst was al in maart van dit jaar. Ds. Adriaanse had allerhande spullen uit Keulen bij zich,

Foto: Margriet Balk

en een vrij groot deel ervan werd voor gebruik in andere kernen of anderszins meegenomen.

Een belangrijk punt was de inventarisatie van overgebleven kernen. Tijdens een virtuele (extra) KKR-vergadering in februari werd al duidelijk dat Hamburg er eind van dit jaar ook mee op zal houden, en dat komt gezien de grootte van de stad toch wel een beetje hard aan. Hier zijn vrij veel kerkgangers die vrij goed in de Duitse kerk geïntegreerd zijn. Stuttgart is eind vorig jaar feitelijk al als kern gestopt, mede omdat er geen kernraadsleden meer zijn. Maar hier is een contactpersoon benoemd, en er zullen bij bijzondere gelegenheden nog kerkdiensten plaats hebben.

In het kader van een bespreking van de website (die moet dringend aangepast worden) werd Stuttgart in virtueel bijzijn van de gedelegeerde van Münster (die vanwege een opgetreden moeilijkheid niet naar Fulda kon komen) als voorbeeld genoemd hoe een opgeheven kern op de via de beamer getoonde website tot een regio kan worden geëtiketteerd, en hierdoor tot een mogelijk voorbeeld voor een vorm van een andere soort van kerkzijn bij ons wordt. Hierbij past (toevallig), dat er op deze KKR besloten is, de huidige regio's Noord-Oost, West en Zuid op te heffen. Doordat er geen vaste indeling van drie predikanten meer over deze drie regio's is, is er geen zinnig bestaansrecht meer van dit orgaan. Een consequentie ervan is dat beroepingswerk niet meer een zaak is van de regio's maar van de Commissie van Kerkrentmeesters en het moderamen.

En daarmee zijn we bij de predikantsvoorziening. Dat het met de financiële mogelijkheden hooguit realistisch is, bij de overgebleven kernen predikanten in bijv. 25-procents deeltijdfunctie aan te trekken, wordt concreet rond de advertentie op de PKN-website waarin een predikant voor Düsseldorf gezocht wordt. Hier hebben zeven(!) kandidaten op gereageerd.

Overigens is er ook verheugend nieuws voor Berlijn. Jan Bart Alblas, die al langer af en toe kerkdiensten verzorgde, heeft in Nederland theologie gestudeerd, maar is beroepsmatig iets heel anders gaan doen. Maar hij wil graag helpen om gaten te dichten in de preekvoorziening, maar dan inclusief sacramenten en de titel als predikant. Hiervoor mist echter een mogelijkheid tot beroepbaarstelling door een kerkgemeente. Tijdens de vergadering kon Jan Bart meedelen, dat de PKN de randvoorwaarden voor beroepbaarstelling geschapen heeft, en is het nu de beurt van de kerk, hem te beroepen,

voorafgegaan door de vraag om toestemming door de classis waar we bij horen. De vergadering heeft na intern beraad unaniem besloten, dit op de rails te zetten. Nadat Jan Bart weer in de vergadering zat is dat met applaus begroet.

Rest nog te vermelden, dat besloten is, ook weer een beleidsplan op te gaan stellen (niet direct, maar als doelstelling). In de afgelopen jaren waren en zijn we vanwege de relatieve onberekenbaarheid van onze toekomst als kerk van de verplichting van het opstellen ervan verschoond. Hiervoor zijn al twee ankerpunten door KKR-leden genoemd. Het ene is 'houvast' (hebben en bieden) en het andere is 'omzien naar elkaar' waar bij dit laatste opgemerkt werd dat dit nog iets te algemeen klinkt.

Na het sluiten van de vergadering was er nog koffie met gebak en naar gelang wachttijden voor de trein zijn er nog een aantal op bijvoorbeeld het terras gaan zitten om nog wat na te praten.

Rob Maris

ÜBERLEGUNG

Nach Tausenden von Jahren geht die Autorität mancher Glaubensrichtungen verloren. Es wird nach Alternativen gesucht. Die Menschen werden nachdenklicher. Im Kirchwesen verebbte die Menschenmacht. Viele machen sich eigene Gedanken und wissen aber, dass es im Innern der Seele doch etwas gibt.

Ein göttliches Wunder: und fragt: "wo ist was?"

Man steht gewissermaßen vor einer verschlossenen Tür. Es ahnt keiner was dahintersteckt und möchte es so gerne wissen. Was passiert wenn wir sterben, Ängste treten ein.

Sogar das Baby, das noch im Mutterleib ist, soll Angst haben, die behütete Stelle zu verlassen, es weiß nicht, was nach der Geburt auf es zukommt. Genauso wird der Sterbende wohl auch durch eine Tür die Erde wieder verlassen und wie das Baby was Neues entdecken.

Willemina Ebbink

Foto: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Georg_Sturm,_Willibrordus_predikt_het_Christendom_aan_de_Friezen.jpg

Dank God voor Willibrord!

Achterin het protestantse Liedboek – vanaf lied 721 – staan de rubrieken Hervormingsdag (31 oktober), Allerheiligen (1 november) en Geloofsgetuigen (heiligendagen). Het gaat mij nu om die laatste rubriek met liederen over Bijbelse heiligen: Eva, Abraham en Sara, Mozes, Sifra en Pua, Mirjam en Hanna, Tamar, Rachab, Ruth, David en Batseba, Ester, Maria de moeder van Jezus, Simeon en Anna, Johannes de Doper, Maria en Marta van Betanië, Maria van Magdala, Johannes de ziener. En liederen over heiligen uit de kerkgeschiedenis:

Ambrosius, Gregorius, Nicolaas, Willibrord, Martinus, Franciscus, Luther, Bach.

Sommige liederen staan in een rijtje op datum:

- Lied 741 bedoeld voor 24 juni, de geboortedag van Johannes de Doper, of voor zijn sterfdag 29 augustus
- Lied 742 bedoeld voor 4 oktober, de sterfdag van Franciscus van Assisi
- Lied 743 bedoeld voor 7 november, de sterfdag van de heilige Willibrord

- Lied 744 bedoeld voor 11 november, de sterfdag van Martinus van Tours
- Lied 745 bedoeld voor 6 december, de sterfdag van Nikolaas van Myra, onze Sinterklaas.

Hun heiligendag – hun holy days, vandaar onze holidays, onze vrije dagen – vieren we doorgaans op hun sterfdagen. De sterfdag van een heilige geldt als zijn dies natalis, zijn geboorte ten hemel. Heiligendagen worden gerekend naar de Bijbelse manier van tellen, zoals in het boek Genesis: het was avond en morgen, de zoveelste dag. De Bijbelse dag begint dus in de avond, vandaar dat Kerstavond niet de avond na de eerste Kerstdag is, maar de avond ervoor, de vooravond van het feest. Zo wordt bijvoorbeeld Sint Nicolaas gevierd op 6 december. Maar op de vooravond, 5 december, vieren wij zijn vespers, thuis, met Sint Nicolaasliederen: 'Zie, de maan schijnt door de bomen, makkers, staakt uw wild geraas'.

De meest Nederlandse heilige van het Liedboek is Sint Willibrord, de apostel van de Friezen. Daarbij moet je bedenken dat Frisia in die tijd een uitgestrekt gebied was van de Westerschelde in Zeeland tot aan de Weser in Duitsland, Nederland gold dus grotendeels als Fries. Willibrord, een Engelse monnik, ondernam in 690 een missie naar Frisia, waarbij de Frankische hofmeier Pepijn van Herstal hem begunstigde om de heidenen van hun afgoden te bekeren. Hij zetelde in Utrecht, in een oud Romeins castellum. Omdat die plek nog onbeduidend was, werd hij niet aartsbisschop van Utrecht maar aartsbisschop der Friezen, op aandringen van Pepijn die de Friezen wilde inlijven bij zijn rijk. Hij stichtte kloosters en kerken op landgoederen die Pepijn hem toewees. In later eeuwen kreeg Willibrord steeds meer de gestalte van de kerk overstijgende schutspatroon van de Nederlanden, de heilige die de hopeloos verdeelde kerken bijeenhoudt. Het lied aan hem gewijd – lied 743 – luidt als volgt – let erop dat elke strofe begint met een W, zijn initiaal:

Wij offerden aan goden
ons leven en ons bloed,
wij ademden ten dode,
toen kwam ons tegemoet
een bode van het Woord
en heeft voor ons gebeden
en bracht ons in de vrede:
dank God voor Willibrord!

Wij zongen met zijn allen
uw lof als uit één mond.
Wij zijn uiteengevallen,
o maak ons weer gezond,
van harte eensgezind,
één lichaam, één verlangen
om adem te ontvangen
die in ons bidt en zingt!

Weer teisteren de machten
van duisternis en haat
uw aarde en wij wachten
weer op de dageraad.
O God, roep ons opnieuw!
O God, blijf ons bewaren
in deze laatste jaren
voor 't einde van de eeuw.

Wij blijven op u hopen,
uw toekomst, uw advent.
Breek onze kerken open
zodat men u herkent
ter wille van uw woord,
uw naam die wij belijden
als in de eerste tijden,
de dag van Willibrord.

Het Bijbelse beeld van 'een bode van het Woord' (strofe 1) die ons tegemoet komt, is ontleend aan de profeetlezing op zijn gedenkdag: Jesaja 52,7: 'Hoe welkom is de vreugdebode, die over de bergen komt aangesneld, die vrede aankondigt en goed nieuws brengt, die redding aankondigt en tegen Sion zegt: "Je God is koning!"' En het begin van de tweede strofe: 'Wij zongen met zijn allen uw lof als uit één mond', is ontleend aan het volgende vers: 'Hoor! Je wachters verheffen hun stem, samen barsten ze uit in gejuich' (Jesaja 52,8).

Het lied weet, dat wij ons nog steeds in ons heidendom zouden omwentelen, als hij niet was gekomen. 'Wij offerden aan goden ons leven en ons bloed, wij ademden ten dode...' Dat heidendom is in te vullen met Bijbelse gegevens, zie bijvoorbeeld Deuteronomium 32,16-18:

Ze tergden Hem met vreemde goden,
met gruwelijke beelden krenkten ze Hem.
Ze brachten offers aan demonen,
aan goden die geen goden zijn,
goden die zij eerst niet kenden,
nieuwkomers, nog maar net in zwang,
die voor hun voorouders niet eens bestonden.
U vergat de God die u gebaard heeft,
u verwierp de rots die u ter wereld bracht.

Het is ook in te vullen met Friese goden: Wodan, Fosite, Frouwa, Hludana, Thuner, Nehalennia en Saxnot. Heel interessant, maar zover terug in de geschiedenis reikt ons gezang niet. De actualiteit haalt ons in: 'Weer teisteren de machten van duisternis en haat'. De cultus van het nationaalpopulisme grijpt om zich heen. Daarmee is het een hoogst actueel lied, te zingen als je de krant leest over de leugens van Trump, de opkomst van de AfD en de genocide op de Gazanen.

Die actualiteit ligt vervat in het einde van de derde strofe: 'O God, blijf ons bewaren in deze laatste jaren voor 't einde van de eeuw.' Willem Barnard schreef het lied eind jaren tachtig, dus tegen het einde van de vorige eeuw. Toch is dat niet wat hij met deze zin bedoelt. Barnard vatte 'eeuw' veel Bijbels op, symbolischer, niet als honderd jaar. 'Eeuw' is een vertaling van het Hebreeuwse *olam*, het Griekse *aeon*, het Latijnse *saeculum*, met de betekenis van 'tijdgeest', 'generatie', 'eewigheid', 'wereld', kortom: een totaliteit die ons omvat. Bedoeld is niet de twintigste eeuw, maar de wereld die op zijn eind loopt. Barnard dacht aan de voorlopigheid van de mens, de eindigheid van de wereld, en aan het begin van 'de toekomstige eeuw'.

Dat is niet de eenentwintigste eeuw, maar Advent. 'Wij blijven op u hopen, uw toekomst, uw advent.' In het liturgisch jaar bereiden zowel de voleindingstijd (vanaf 1 november) als de adventtijd ons voor op het hoogfeest van Christus' geboorte. Maar er loeren hier teveel misverstanden die argeloze zangers van wijs brengen dan zich in kort bestek laat uitleggen en rechtzetten. Daarom heeft Benno Barnard 'in de geest van mijn vader' deze zinnen gewijzigd in de versie zoals die nu in het Liedboek is opgenomen: 'O God, blijf ons bewaren, in onze aardse jaren, in onze vreemde eeuw'. Het lied voor Willibrord begint in de verleden tijd waarin 'Wij' ons onledig houden met rituelen van zinloos offeren: 'ons leven en ons bloed' gaan naar de 'goden' en het helpt niet, 'we ademden ten dode' (strofe 1). Dan komt een goddelijke 'bode' 'ons tegemoet'. Dankzij de Bijbelse toespeling vliegt hij als een engel, maar het is Willibrord die aan komt varen uit Engeland. Deze bode 'heeft voor ons gebeden en bracht ons in de vrede'. Je ziet hem knielen, je weet ook dat hij nog steeds bidt en ons 'in de vrede' brengt. Dus 'dank God voor Willibrord'. Zo 'zongen' wij 'uw lof als uit één mond': strofe 2 richt zich nu meteen tot God. De legendarische bloeitijd – het lied weet dat het een constructie is – duurde niet lang. 'Wij zijn uiteengevallen'. En dus bidden we om 'gezond' te worden. In de formuleringen erna blijft deze fysieke beeldspraak gehandhaafd. We bidden om eensgezindheid van hart en om één groot ademend lichaam te worden waarbinnen het dan 'bidt en zingt'. Dat bidden en zingen is hard nodig, want 'de machten van duisternis en haat' teisteren opnieuw 'uw aarde' (strofe 3). We ademen weer ten dode (als in strofe 1), is de suggestie, met een apocalyptisch accent: 'in deze laatste jaren'. In strofe 4 blijkt dat Willibrorddag op 7 november valt, dus na de wending van 1 november als het liturgisch jaar zich richt op de komst van de Heer. Het lied buigt terug naar het begin, waar Willibrord als bode van 'het Woord', dus van Christus, ook een beetje als de engel Gabriël, ons tegemoet kwam. Hier bidden wij volhardend om de komst van Christus, van wie we als in die 'eerste tijden' de naam 'belijden', met Willibrord Belijder dus.

ds. Klaas Touwen

Van de penningmeester

Hierbij licht ik u het financiële overzicht toe, zoals dat tijdens de Kerkenraadsvergadering in Fulda is goedgekeurd. Eigenlijk bestaat dit overzicht uit 2 delen:

A - Resultaat 2024

B - Begroting 2025 – 2030

Ik begin even met A. Onder 2024 Budget ziet u mijn planning die ik eind 2023 heb gemaakt en onder 2024 Ist het uiteindelijk resultaat nadat de boekhouder de Jahresabschluss heeft gestuurd.

Gepland had ik een verlies van 7.019 EUR geworden en dit is uiteindelijk -17.613 EUR geworden. Iets meer verlies dan verwacht. Echter moet ook worden genoemd dat de subsidie van de EKD 120.366 EUR was en niet 150.000 EUR. De reden hiervoor is dat we teveel ontvangen subsidie uit het verleden moesten terugbetalen. Was dit niet het geval geweest dan hadden we ongeveer 12.000 EUR winst gemaakt. Belangrijk hier is ook het banksaldo op 31 december 2024. Dit was 241.710 EUR en dit betekent dat we nog veel reserve hebben op de bank. Ook als het verlies dus hoger was geweest was er nog geen reden tot zorg.

NKID Übersicht von Einnahmen und Ausgaben

Übersicht von Einnahmen und Ausgaben

Zahlen in EUR	2024	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Umsatzerlöse	Budget	Ist	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
EKD	150.000 €	120.366 €	60.000 €	60.000 €	60.000 €	60.000 €	60.000 €	0 €
Spenden	45.000 €	43.216 €	40.000 €	38.000 €	38.000 €	36.000 €	36.000 €	36.000 €
Kollekten	5.000 €	7.330 €	5.000 €	4.500 €	4.500 €	4.500 €	4.500 €	4.500 €
Stadtkirchenverband Köln	5.830 €	5.830 €	5.830 €					
Ev. Kirchenkreis Duisburg	9.203 €	9.203 €	1.534 €					
Kerstzang Berlin	1.500 €	1.101 €	1.100 €	1.100 €	1.100 €	1.100 €	1.100 €	1.100 €
Aufwandsspenden		277 €						
	216.533 €	187.323 €	113.464 €	103.600 €	103.600 €	101.600 €	101.600 €	41.600 €
Sonstige Zinsen und ähnliche Erträge	0 €	1 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Summe Einnahmen	216.533 €	187.325 €	113.464 €	103.600 €	103.600 €	101.600 €	101.600 €	41.600 €

	Budget	Ist	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
Personalaufwand	147.408 €	158.424 €	70.000 €	70.000 €	70.000 €	70.000 €	70.000 €	70.000 €
Raumkosten	5.160 €	1.740 €	2.000 €	2.000 €	2.000 €	2.000 €	2.000 €	2.000 €
Versicherungen, Beiträge und Abgaben	1.600 €	1.854 €	1.300 €	1.300 €	1.300 €	1.300 €	1.300 €	1.300 €
Werbekosten (Schakel Kontakt/Kerkbalans)	13.000 €	12.648 €	13.000 €	13.000 €	13.000 €	13.000 €	13.000 €	13.000 €
Reisekosten	13.000 €	16.535 €	14.000 €	14.000 €	14.000 €	14.000 €	14.000 €	14.000 €
Sonstige betriebliche Aufwendungen	800 €							
Zuwendungen, Spenden	700 €	876 €	700 €	700 €	700 €	700 €	700 €	700 €
Porto	200 €	167 €	200 €	200 €	200 €	200 €	200 €	200 €
Telefon	100 €	240 €	100 €	100 €	100 €	100 €	100 €	100 €
Bürobedarf	250 €	107 €	250 €	250 €	250 €	150 €	150 €	150 €
Rechts- und Beratungskosten	2.000 €	300 €	0 €	500 €	500 €	500 €	500 €	500 €
Abschlüsse und Prüfungskosten	3.500 €	3.594 €	3.500 €	3.500 €	3.500 €	3.500 €	3.500 €	3.500 €
Versammlungen (AK, Cvk, Mod.)	2.000 €	2.068 €	3.000 €	2.000 €	2.000 €	2.000 €	2.000 €	2.000 €
Diakonale Ausgaben	1.000 €	2.300 €	2.000 €	2.000 €	2.000 €	2.000 €	2.000 €	2.000 €
Nebenkosten des Geldverkehrs	200 €	234 €	200 €	200 €	200 €	200 €	200 €	200 €
Kosten Gastpfarrer	500 €	1.116 €	3.000 €	3.000 €	3.000 €	3.000 €	3.000 €	3.000 €
Kosten Musik	1.000 €	452 €	1.000 €	1.000 €	1.000 €	1.000 €	1.000 €	1.000 €
Kerstzang Berlin	1.500 €	1.322 €	1.500 €	1.500 €	1.500 €	1.500 €	1.500 €	1.500 €
Verwaltungskosten		960 €	960 €	960 €	960 €	960 €	960 €	960 €
Rückzahlung EKD	29.634 €							
Summe Ausgaben	223.552 €	204.938 €	116.710 €	116.210 €	116.210 €	116.110 €	116.110 €	116.110 €
Jahresüberschuss/ Defizit	-7.019 €	-17.613 €	-3.246 €	-12.610 €	-12.610 €	-14.510 €	-14.510 €	-74.510 €
Kumuliert		241.710	238.464	225.854	213.244	198.734	184.224	109.714

Dan nu tijd voor B en een blik in de toekomst. In de jaren 2025 t/m 2029 krijgen we van de EKD nog 60.000 EUR per jaar. Vanaf het jaar 2030 wordt dit geheel stopgezet. Wat we echter duidelijk terugzien in de begroting is dat de personeelskosten in vergelijking met 2024 ook erg zijn verminderd. Deze zijn bijna gehalveerd en gereduceerd tot 70.000 EUR per jaar.

Hier moet wel opgemerkt worden dat dit een ruwe schatting is en dit waarschijnlijk naar aanleiding van de kosten in 2025 zal worden aangepast. Waarbij ik nog niet kan inschatten of dit meer of minder zal worden. Desondanks ga ik er vanuit dat we de komende jaren elk jaar een verlies gaan maken tussen de 3.000 en 15.000 EUR. Dit is een bewuste keuze die vooral ook gebaseerd is op de hoge reserve die ik bij A al heb genoemd.

Een reserve is er juist voor om te gebruiken in wat magere tijden. Uiteindelijk verwacht ik dat de reserve op 31 december is geslonken tot 184.222 EUR. Hoe het er daarnaar uit ziet is nog ongewis, maar in ieder geval zouden we dit kunnen gebruiken om 2030 nog op dezelfde wijze door te gaan.

Aangezien het altijd lastig is om langer dan 5 jaar te plannen ben ik blij dat we in ieder geval de zekerheid hebben om de komende 5 jaar op dezelfde wijze door te kunnen gaan.

Hendrik Schreuder

KERN BALJE

T. Nolting-Bloemhof

Tel. 04745 7596,

E-mail: balje@nederlandse-kerk.de

Kerkdienst: St.-Marien-Kirche,
Bei der Kirche, Balje
07-09 10.30 u Buitendag – Dustin
Lindtner / Fia Witte
26-10 13.30 u Kerkdienst in Bevern
(zie hieronder) – Dustin Lindtner
14-12 13.30 u Oecumenische
dienst met avondmaal met Duitse
kerk – Dustin Lindtner / Pastor
Sonja Sapora

Nieuws uit onze kerngemeente

Op 18 mei kwamen we weer bij elkaar voor een kerkdienst in Balje. Tijdens deze dienst vond er een personele wisseling plaats in de kernraad. Doetie Schilder-van der Heide besloot na 27 jaar haar functie in de kernraad neer te leggen en er werd afscheid van haar als kernraadslid genomen. En Albertine van der Zee, bekend als Tineke, werd als haar opvolgster bevestigd als lid van de kernraad.

Voor zulke gelegenheden wordt de liturgische kleur rood gebruikt. Deze kleur staat voor liefde en vuur en is een symbool van Gods geest. In de preek dachten we na over 1 Korintiërs 12: 4-11. We hebben allemaal verschillende gaven en talenten. Maar ze komen allemaal door de Geest van God. Geen enkele gave of talent is belangrijker dan een andere. Integendeel, alle gaven zijn even belangrijk en moeten worden ingebracht en gedeeld tot wederzijds voordeel van iedereen in de gemeente. Op deze manier maken we allemaal deel uit van het lichaam van Christus.

Na de dienst kwamen we weer samen in de Scheune voor een gezellig samenzijn met koffie en cake. Cake die zoals altijd gebakken was door leden van onze gemeente. De kunst van het bakken is ook een gave van Gods geest, die gebruikt wordt tot wederzijds voordeel van iedereen in de gemeente. Heel veel dank daarvoor!

REGIO NOORD-OOST

En nogmaals hartelijk bedankt, Doetie, voor het bijdragen van jouw gaven aan de kernraad gedurende zoveel jaren. En ook nogmaals hartelijk bedankt, Tineke, voor jouw bereidheid het ambt als kernraadslid te bekleden en voor het bijdragen van je talenten.

Foto: Miep Kappelmann

En wat zal de toekomst brengen?

De toekomst is onzeker. Zowel binnen de familie als onder vrienden. Maar ook op het werk of in andere situaties. Niemand van ons weet echt wat morgen zal brengen. De enige zekerheid is dat alles onzeker is. In die zin is de toekomst van NKiD en onze kerngemeenschap uiteindelijk ook onzeker. In tijden waarin we steeds minder leden worden en het met steeds minder geld moeten doen, is het duidelijk dat niet alles zal kunnen blijven zoals het nu is. De situatie zal dus voortdurend moeten worden aangepast aan de huidige omstandigheden en mogelijkheden. Gelukkig hebben we een manier gevonden om na het vertrek van Rens ook zonder een dominee verder te gaan. Daar zijn we erg dankbaar voor. Maar om onze gemeenschap op de lange termijn in stand te houden, is het simpelweg noodzakelijk om een minimum aantal actieve deelnemers te behouden.

Maar hoe kunnen we dit doel op langere termijn bereiken? Helaas is er geen pasklare oplossing, maar wel de mogelijkheid om iets uit te proberen. De afgelopen maanden hebben we daarom 11 geprobeerd een overzicht te krijgen van hoeveel Nederlanders er in de Elbe-Weser-Dreieck wonen. Hiervoor hebben we 41 gemeenten aangeschreven. Veel van hen gaven ons feedback. Het bleek dat de meeste Nederlanders in en rond Zeven wonen. Dit heeft zeker te maken met het feit dat er tot ongeveer 20 jaar geleden een Nederlandse kazerne in Seedorf bij Zeven was. Velen zijn permanent in Zeven en omgeving blijven wonen. In die tijd was daar ook Nederlandse pastorale zorg, dus was er geen behoefte aan de NKiD. Maar nu zouden kerkdiensten in het Nederlands echter een interessant aanbod kunnen zijn. Om ervoor te zorgen dat dit aanbod niet te ver weg is ook voor vaste kerkgangers uit onze kerngemeente, hebben we besloten om bij wijze van proef een dienst aan te bieden in de Ev.-luth. Heilig-Kreuz-Kirche in Bevern.

Kerkdienst in Bevern: 26 oktober a.s. om 13.30 u

De Ev.-luth. gemeente van Bevern reageerde heel positief op onze aanvraag. Een kennismakingsbijeenkomst met Pastor Kristian Goletz, de Kirchenvorstand van Bevern en ons als leden van de kernraad Balje vond plaats in juni en was ook heel open en hartelijk. En dus kijken we uit om op 26 oktober 2025 om 13.30 uur in de kerk in Bevern een kerkdienst te kunnen vieren als kerngemeente van Balje. Daarna nodigen we jullie van harte uit voor koffie met gebak in het Haus der Kirche van de kerk in Bevern. Hoeveel mensen zullen op deze uitnodiging ingaan? Zoals ik al zei, de toekomst is onzeker. Maar niets gewaagd, niets gewonnen. Psalm 37 zegt:

Vertrouw uw weg toe aan de Heer en hoop op hem. Hij zal het goed doen.

We mogen er dus op vertrouwen dat het God is die zijn kerk bouwt en onderhoudt. Gisteren, nu en ook in de toekomst. Met dit in gedachten, hartelijk welkom in de kerk in Bevern op 26 oktober om 13.30 uur!

Foto: Dustin Lindtner

Het adres van de kerk in Bevern is: Hauptstraße 18, 27432 Bremervörde-Bevern

Parkeren kan in de buurt van de kerk bij het Haus der Kirche, Hauptstraße 27/29 of in de Kreuzstraße naast de Volksbank.

Dustin Lindtner

KERN HAMBURG

Horst Borkmann
Tel.: 040 55599582,
E-mail:
hamburg@nederlandse-kerk.de

Kerkdienst: Ev.-reform. Kirche, Ferdinandstraße 21, Hamburg
07-09 Buitendag
19-10 Laatste kerkdienst Hamburg
07-12 oecumenische adventsdienst (met Balje)

Terugblik kerkdienst 13 juli

In de dienst ging Dustin Lindtner uit Balje voor en was er een bijzonder muzikale begeleiding. Het was weer heel mooi om de Perki-gemeente te gast te hebben, die twee liederen hebben gezongen tijdens de dienst. De verkondiging na de schriftlezing over de gelijkenis van de verloren zoon begon

REGIO NOORD-OOST

Dustin met de woorden: "Einmal verrückt sein, und aus allen Zwängen ziehen!" (een lied van Udo Jürgens).

Hebben wij ook begrip voor de zoon, die plotseling graag iets anders wil zien dan zijn eigen tehuis, zijn eigen familie? En hoe gaan we om met de reactie van de andere zoon, die boos is op zijn vader als zijn broer zo verwend wordt, wanneer hij met niets weer naar huis komt? Zijn wij tevreden met ons leven, of willen we ook liever vaak iets anders beleven?

Na de dienst werden we flink verwend, met niet alleen koffie en gebak, maar ook met heerlijke Indonesische lekkernijen. Het was heel gezellig bij Bamigoreng gesprekken te voeren.

Foto: Sophia Witte

Komende kerkdiensten

Voor de Nederlanders is de volgende dienst op de buitendag in Balje op 7 september a.s. In Hamburg is dan definitief de laatste dienst van de Nederlandse Kerk in Hamburg in de Ferdinandstraße op 19 oktober a.s. Een gezamenlijke oecumenische dienst is gepland op de tweede Advent, dat is op 7 december, waarschijnlijk ook in de Ferdinandstraße.

Sophia Witte

KERN BERLIJN

Susanne van den Brink
Tel.: 0 177 711 36 48
E-mail:
berlijn@nederlandse-kerk.de

Kerkdienst: 3e zondag van de maand,

Casalis-Saal, Friedrichstadt-Kirche, Gendarmenmarkt, 14.00 uur
21-09 14.00 u Jan Bart Alblas
19-10 14.00 u Marjolein den Dulk
Novemberdienst: nadere info volgt in de nieuwsbrief

12

Terugblik

De afgelopen tijd was voor de kern in Berlijn een emotionele tijd. Ik kijk ondanks de verdrietige dingen dankbaar terug op de steun die we elkaar als kleine gemeenschap konden geven. Het onverwachte overlijden van Detlef Gaastra heeft een grote impact op de kern. Detlef was er altijd, nu zal hij er niet meer bij zijn. We kijken terug op een mooie dankdienst voor zijn leven. Rondom dezelfde tijd is de dochter van Sigrid overleden. Ook in dit verdriet delen wij mee. De afgelopen diensten hebben we bezoek van een moeder die al meerdere weken in Berlijn woont omdat haar dochter ernstig gewond in het ziekenhuis verblijft. Zij geeft aan dat ze zich welkom voelt en de hartelijkheid waardeert. In het bijzonder wil ik Wim in 't Hout bedanken. Samen met Marjolein heeft hij Detlef bezocht. Wim is ook voorgedaan in de dankdienst. Hij heeft vanuit zijn tijd in Berlijn ook een bijzondere band met Detlef.

Vooruitblik

Na de zomer zal het leven weer doorgaan en we kijken uit naar de diensten en bijeenkomsten. We houden nog een Bijbelkring, zijn van plan een concert in een synagoge te bezoeken en de eerste voorbereidingen voor de organisatie van de kerstzang zullen van start gaan. We zullen verder aan onze bekendheid moeten werken, zodat de Nederlanders in onze stad hun weg vinden naar de kerk als daar behoefte aan is. Ik merk aan verschillende gesprekken dat mensen vaak pas na lange tijd in Berlijn ontdekken dat we er überhaupt zijn.

Jan Bart Alblas

Detlef Gaastra overleed op 16 juni op 78-jarige leeftijd. Hij was een pijler van de Nederlandse Kerk in Berlijn. Jarenlang, tussen 2015 en 2023, organiseerde hij alles als voorzitter. Hij werkte bijvoorbeeld in 2017 met anderen uit Berlijn en andere kernen intensief mee aan de tentoonstelling ter gelegenheid van 500 jaar Reformatie. Ook was hij actief in de landelijke kerkenraad.

Detlef was altijd volledig betrokken, loyaal en betrouwbaar. Hij miste nooit een vergadering, waar dan ook, of een kans om op te treden als ambassadeur voor de Nederlandse kerk in de stad. Hij ging langs bij de ambassade, sprak over de kerstzang en liet van zich horen als het kon. In de corona-tijd was hij onze grote technische steun, waardoor we online toch kerkdiensten konden houden. Ook op de achtergrond was hij velen tot steun. Detlefs leven werd gekenmerkt door zijn jeugd in het naoorlogse

Foto: Wim in 't Hout

Friesland en zijn verhuizing naar Duitsland. De familieband met Duitsland liet weinig ruimte voor een onbezwaarde jeugd. Hij was trots op zijn Friese afkomst en op de Nederlandse taal en heeft beide zijn leven lang intensief onderhouden. Detlef publiceerde hierover zelf enkele jaren geleden meerdere artikelen in de Schakel. De schoonheid van cultuur heeft hem altijd troost en plezier gegeven,

daarom stelde hij vaak zijn woonkamer ter beschikking voor culturele avonden. Hij praatte graag over kunst en geschiedenis, op professionele en tegelijk humoristische wijze. Niet alleen in lezingen, events en anekdotes, maar ook op de vele reizen die hij met groepen maakte in zijn leven. Zijn woning was een klein museum.

Detlef laat een grote leegte achter, vooral voor de mensen die altijd op hem konden rekenen. We noemen zijn partner Guido, zijn goede vrienden en ook de Nederlandse Kerk in Berlijn. We zullen hem erg missen en nog vaak aan hem denken. Zijn laatste geschenk aan de gemeente was een kaars met de tekst "Sjalom", vrede. Dat was zijn grote wens voor de wereld. We zijn dankbaar voor alles wat hij heeft gedaan en bewaren Detlef Gaastra in liefdevolle herinnering. In zijn geest zullen we proberen er voor anderen te blijven zijn en nooit te stoppen met vechten voor vrede.

Jan Bart Alblas en Truus Baas

Predikant

Ds. Jan Adriaanse, Postfach 1127
49839 Uelsen, Tel.: 0170 716 1792
E-mail:
adriaanse@nederlandse-kerk.de

Nog niet zo lang geleden was de vergadering van de Kerkenraad van de NKiD in Fulda. Het was fijn en inspirerend om elkaar vanuit alle hoeken van het land weer te ontmoeten en ervaringen uit te wisselen. Er moesten helaas pijnlijke beslissingen genomen worden over het opheffen van kernen. Het is goed om, in de gegeven omstandigheden, met een frisse blik vooruit te kijken en ons te verwonderen dat Gods werk in het kader van de NKiD doorgaat.

Ds. Jan Adriaanse

REGIO WEST

KERN EMS-WESER / SCHWEI

Ina Morssink, Tel.: 0162 1955621
E-mail:
schwei@nederlandse-kerk.de

Kerkdienst: St.-Secundus-Kirche,
Lindenstraße 20, Schwei
02.11 11.00 uur, ds. Jan Adriaanse
21.12 11.00 uur, ds. Jan Adriaanse

Het is mooi dat we van tijd tot tijd in Schwei nieuwe gezichten zien van Nederlanders die in de omgeving zijn neergestreken. Zo was het ook de afgelopen keer bij de dienst in juni. We hopen dat ze zich in de omgeving en in de gemeente snel thuis zullen voelen.

Afb.: Canva.com

Wanneer Schakel-Kontakt verschijnt is de zomer al grotendeels voorbij en staat het najaar voor de deur. We hopen op goede (weers)omstandigheden voor het werk en voor de gewassen. "Allen zien hoopvol naar U uit, U geeft voedsel, op de juiste tijd. Gul is uw hand geopend, U vervult het verlangen van alles wat leeft" (Psalm 145).

Ds. Jan Adriaanse

KERN MÜNSTER

Marja Kretschmann-Weelink,
Tel.: 0251 9288717
E-mail:
muenster@nederlandse-kerk.de

Kerkdienst: 2e zondag van de maand, 10.30 uur,
Johannes-Kapelle, Bergstr. 36, Münster
14-09 10.30 uur, ontmoeting in het Volkeningheim
12-10 10.30 uur, ds. Jan Adriaanse
09-11 10.30 uur, ontmoeting in het Volkeningheim
14-12 10.30 uur, ds. Jan Adriaanse

Het is elke keer weer een verrassing op zondagochtend wie zich bij de St.-Johannes-Kapelle meldt en elke keer zijn we verwonderd. Op zondag 13 juli kon de buitendag door omstandigheden helaas niet doorgaan. Gelukkig was er de mogelijkheid om in de kapel bij elkaar te komen. Uiteindelijk waren we die zondag toch met een mooie groep (aangevuld met een aantal vakantiegangers) in de dienst bij elkaar en vierden we het Avondmaal. Ook voor de komende maanden staan er ontmoetingen en diensten gepland en verheugen we ons op de ontmoetingen met God en met elkaar.

Ds. Jan Adriaanse

REGIO WEST**KERN DE RUHR
DUISBURG-RUHRORT**

Ds. Dirk Meijvogel,
Tel.: +31 631041389
E-mail:
info@devarendegemeente.nl

Kerkdienst: iedere zondag,
Evangelische Kirche, Apostelstr.
58, Duisburg-Laar, 10.30 uur

07-09 Ds. D. Meijvogel
14-09 Dr. T. Hettema
21-09 Ds. D. Meijvogel
28-09 Dr. H.A. Post
05-10 Ds. C. van Dam
12-10 Ds. G.C. Flobbe
19-10 Ds. D. Meijvogel
26-10 Ds. Joh. Visser
02-11 Ds. B. de Borst
09-11 Prop. J. de Rooij
16-11 Ds. D. Meijvogel
23-11 Ds. D. Meijvogel
30-11 Dr. P. Visser, *1e advent*

KERN DÜSSELDORF

Betty Stomphorst
Tel.: 02131 4029631
E-mail:
duesseldorf@nederlandse-kerk.de

Kerkdienst: 3e zondag van de maand,
Paul-Gerhardt-Haus, Heerdter
Landstr. 30, Düsseldorf

21-09 10.30 uur, Robert Jansema
19-10 10.30 uur, ds. Jan Adriaanse
16-11 10.30 uur, ontmoeting in het Paul-Gerhardt-Haus
21-12 10.30 uur, ontmoeting in het Paul-Gerhardt-Haus

De vorige keer schreef ik over de advertentie op de website van de PKN dat we op zoek zijn naar iemand die het werk in en rond Düsseldorf over zou kunnen nemen. Er is een mooi aantal reacties binnen gekomen en uit deze reacties is een tweetal predikanten gekozen die op verschillende zondagen in de maand augustus in het Paul-Gerhardt-Haus zullen voorgaan. Zij zullen op deze manier met de gemeente kennis maken. Wanneer dit nummer van Schakel-Kontakt verschijnt zullen de ontmoetingen al achter de rug zijn en weten we meer. We hopen dat er een goede 'klik' is zodat het werk in de kern Düsseldorf voortgang kan vinden.

In memoriam: Riemke van der Sluijs

"Je bent niet meer waar je was, maar je bent overal waar wij zijn." Op 26 juni overleed op 95-jarige leeftijd Riemke van der Sluijs (geb. De Geus). Geboren in 1929 in Rotterdam kwam ze te werken op kantoor bij Rederij Van Ommeren en leerde daar Fas van der Sluijs kennen met wie ze in 1951 trouwde. Het jonge paar verhuisde naar Düsseldorf waar ook de kinderen Wilma en Fas Peter geboren werden. In 1972 overleed Fas plotseling en kwam Riemke alleen te staan. In 1973 leerde ze Hans-Georg Wittke kennen met wie ze zo'n 50 jaar van haar leven gedeeld heeft. In 2004 moest ze het overlijden van dochter Wilma als gevolg van een tragisch ongeval meemaken. De laatste jaren werden gekenmerkt door een achteruitgang van lichamelijke en geestelijke krachten. Na het overlijden van Hans in 2023 kwam ze in het Johanniter-Zentrum in Kaarst te wonen. De afscheidsplechtigheid heeft plaatsgevonden op woensdag 16 juli in de Friedhofskapelle in Kaarst. Riemke maakte al sinds jaar en dag deel uit van de Nederlandse Gemeente in Düsseldorf. Tot voor enkele jaren woonde ze geregeld de diensten in het Paul-Gerhardt-Haus bij. De gemeente was bij het afscheid ruim vertegenwoordigd. We zullen Riemke missen en we wensen Fas Peter en Céline (en ook 'die Enkel und Urenkel') Gods troostende ondersteuning toe.

Ds. Jan Adriaanse

Predikant

Ds. Klaas Touwen
 Zwaluwlaan 16, 6713 BE Ede
 Tel.: +31 6 429 569 12
 E-mail:
 touwen@nederlandse-kerk.de

Kernenoverleg

Roel Balk (scriba)
 E-mail: zuid@nederlandse-kerk.de

KERN STUTTGART

Contactpersoon: Johan Brouwer
 johannes@brouwerweb.de

Geen berichten

KERN KARLSRUHE

Roel Balk, E-mail:
 karlsruhe@nederlandse-kerk.de
 Henny Kampe, E-mail:
 hk.karlsruhe@nederlandse-kerk.de

Buitendag Hauenstein

Aan de buitendag van 9 juli in de Pfalz deed ditmaal alleen de kern Karlsruhe mee. We waren met zijn tienden en verzamelden ten huize van Henny Kampe, die ons trakteerde op Kaffee und Kuchen. Daarna bezochte we het Deutsches Schuhmuseum in het naburige Hauenstein. Het museum is gevestigd in een voormalige schoenfabriek (1930, Bauhausstijl) die lange tijd in gebruik was en sinds 1996 dienst doet als museum. In 2008 is een glazen lift toegevoegd die een panoramisch uitzicht biedt. De meest recente herinrichting van de permanente tentoonstelling vond plaats in 2022.

Bij binnenkomst viel meteen 's werelds grootste schoenpaar op: 7,14 m lang, 4,20 m hoog en 1500 kg zwaar. We kregen een rondleiding over de drie verdiepingen en daarmee een indruk van de ontwikkeling van de lokale leerbewerking, de opkomst van de Pfälzer schoenindustrie in Pirmasens en Hauenstein, waaronder de Seibel-fabriek (gesticht 1886), de werkomstandigheden, het rechteloze leven van arbeiders, de impact van het naziregime

REGIO ZUID

op de schoenindustrie en de laatste ontwikkelingen in de schoenenmode. In de originele fabriekshal staat oude machinerie, inclusief een stoommachine en historische apparatuur. Alles werkt en maakt als het wordt aangezet een hels kabaal.

Het museum heeft een omvangrijke historische schoenencollectie, aangevuld met historische reclameobjecten uit de periode 1900–2004.

Gesprekskring

De gesprekskring wordt voortaan niet op woensdag- maar op maandagochtend gehouden. Om 10.00 uur, met de frequentie van eenmaal per maand, steeds over een lied uit het Liedboek of als nagesprek na een korte Andacht. Deze kring wordt gehouden afwisselend bij deelnemers thuis, Roel Balk informeert u er graag over.

15 september - 13 oktober - 10 november

Foto's: Roel Balk

Na de rondleiding deden we ons tegoed aan een Pfälzer lunch, maakten een wandeling en genoten opnieuw van de gastvrijheid van Henny Kampe die deze dag voor ons had georganiseerd. Het was een fijne dag en een hartelijk weerzien van hen die elkaar minder geregeld ontmoeten. Precies de doelstelling van zo'n buitendag!

ds. Klaas Touwen

MANNHEIM

Mannheim is geen kern van de Nederlandse Kerk in Duitsland, maar een plaats met kerkdiensten, bedoeld voor schippers en georganiseerd door de Varende Gemeente. Het spreekt echter vanzelf dat alle anderen eveneens van harte welkom zijn.

Kerkdiensten: iedere zondag, 11.00 uur, Hafenkirche, Kirchenstraße 15, Mannheim

07-09 Ds. C.E. Lavooij
 14-09 Ds. P.E.G. Wiekeraad
 21-09 Ds. H. Perfors
 28-09 Ds. G. de Lang
 05-10 Ds. A. van Alphen
 12-10 Ds. D. Meijvogel
 19-10 Ds. G.C. Krol
 26-10 Prop. J. de Rooij
 02-11 Ds. H. vd Ham
 09-11 Dhr. T. Zuilekom
 16-11 Ds. A.W.J. Theunisse
 23-11 Ds. G.C. Flobbe
 30-11 Ds. T. Koelewijn, 1e advent

Info: devarendegemeente.nl

Kerkdiensten: op de tweede zondag van de maand, 11.30 uur als regel in de Evang. Reformierte Kirche, Reisingerstraße 11
14-09 ds. Klaas Touwen, Waldheim Gräfelfing (zie hieronder)
12-10 ds. Klaas Touwen
09-11 ds. Klaas Touwen

Gesprekskring

bij Lous Schimmelpenninck
op zaterdagavond 18.00 uur
13-09 / 11-10 / 08-11

Start van het nieuwe seizoen

Op 14 september is de start van het nieuwe seizoen. De dienst houden we in Vereinsheim mit Biergarten der ev. Handwerker Verein e.V., Geigerstraße 33, 82116 Gräfelfing. De Evang. Handwerker-Verein is te bereiken: S 6 tot Bahnhof Gräfelfing. Vanaf daar ongeveer 1,1 km te voet.

Parkeerplaatsen zijn er voldoende voor de deur. De Biergarten is open vanaf 11.00 uur, de kerkdienst begint om 11.30 uur. Na de dienst is er gelegenheid elkaar te ontmoeten bij de lunch en een mooie wandeling. De Biergarten is alleen open bij mooi weer. Bij slecht weer kunnen we uitwijken naar onze gast-gemeente in de Reisingerstraße.

Terugblik bezoek aan Dachau, zaterdag 3 mei 2025

Voor zaterdag 3 mei had ds. Klaas Touwen een ontmoeting georganiseerd met een groep van ongeveer 40 Nederlanders die met het Nederlands Dachau Comité op reis was en een paar dagen de KZ Gedenkstätte in Dachau bezocht.

We ontmoetten elkaar in de Versöhnungskirche. Ds. Klaas Touwen vertelde over de geschiedenis van het gebouw, in 1965 gebouwd op initiatief van een Nederlander, Dirk de Loos, die het KZ had overleefd. Hij beschreef ook de betekenis die de kerk tegenwoordig heeft. Het werd een indrukwekkende ontmoeting vooral ook door de vragen die werden gesteld en door het verhaal van een van de reisgenoten (zie Schakel-Kontakt 03-2025). Je kon merken dat veel van de aanwezigen een stukje herinnering met zich meedroegen.

Op diezelfde middag vonden herdenkingsbijeenkomsten plaats bij twee monumenten in de buurt van het kamp: op de gedenkplaats van de SS-schietbaan in Hebertshausen en bij het gedenkteken voor de slachtoffers van de dodenmars. Er waren tijdgenoten/ooggetuigen aanwezig, familie daarvan en belangstellenden. Gesproken werd er door verschillende mensen, oud en jong. Naast weergaven van de verschikkingen die krijgsgevangenen in de oorlogsjaren tot nog vlak voor het einde van de tweede wereldoorlog ondervonden, werd er steeds weer een link gelegd naar het heden. Soms kritisch, vaak hoopvol. En steeds weer met duidelijke woorden, dat we dit niet mogen vergeten en dit zich niet mag herhalen.

Eén van de reizigers uit de Nederlandse groep liet ergens in een pauze een paar kopieën van handgeschreven tekst aan ons zien. Het bleken notities van haar moeder te zijn, die in 1945 in de buurt van Dachau dwangarbeid moest verrichten. Ze had ze geschreven rond de dag van de bevrijding. Haar dochter droeg dus letterlijk een stukje herinnering met zich mee en maakte deze reis om de plekken te zien waar haar moeder was geweest.

De gezamenlijke herdenking, waaraan mensen van verschillende nationaliteiten deelnamen, was een belangrijk teken van solidariteit.

Natasja van den Engel

In de regio München hebben in de afgelopen maanden veel herdenkingen rondom 80 jaar einde van de Tweede Wereldoorlog plaatsgevonden. De teksten hierbij konden in deze Schakel helaas niet geplaatst worden. Ze zijn echter op te vragen bij ds. Klaas Touwen of de kernraad München.